

Nr 60.

Ankom till Riksdagens kansli den 26 april 1912 kl. 1 e. m.

Utlåtande, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående inredande af skollokaler m. m. för flottans räkning i f. d. landshöfdingeresidenset i Karlskrona.

(1:a Afd.)

Under punkt 32 af femte hufvudtiteln har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen att i afvaktan på den proposition angående beredande af nya lokaler för Karlskrona stations underofficersskola, Kungl. Maj:t kunde komma att till Riksdagen aflåta, för nämnda ändamål bland de extra anslagen å femte hufvudtiteln för år 1913 beräkna ett belopp af 40,100 kronor.

Sedermera har i en den 15 mars 1912 aflåten, till statsutskottets förberedande behandling öfverlämnad proposition (nr 107) Kungl. Maj:t, under återopande af bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver sjöförsvarsärenden för samma dag, föreslagit Riksdagen att, jämte förklarande att, utan hinder af Riksdagens beslut år 1908 i afseende å försäljning af fasta egendomen nr 41 och 42 i Karlskrona stads 6:e kvarter, samma fastighet må öfverlämnas till sjöförsvaret, på extra stat för år 1913 bevilja ett anslag af 40,100 kronor för inredande af skollokaler m. m. för flottans räkning i byggnaderna å fastigheten.

Åberopade statsrådsprotokollet innehåller härom följande:

»Efter gemensam beredning inom sjöförsvars- och finansdepartementen anförde chefen för förstnämnda departement, statsrådet Larsson följande.

På sätt framgår af statsrådsprotokollet (punkt 32) öfver sjöförsvarsärenden den 13 januari 1912, bilagdt innevarande års statsverksproposition, har jag redan anmält, att utredning sedan någon tid tillbaka pågått rörande anordnandet af nya lokaler för underofficersskolan vid flottans station i Karlskrona samt att stationsbefälhafvaren därstädes, efter anmodan, med skrifvelse den 30 augusti 1911 i detta ämne inkommit med

förslag angående inredande af dylika lokaler i byggnaderna å f. d. landshöfdingeresidensets i Karlskrona tomt, den med n:r 41 och 42 betecknade fastigheten i stadens 6:e kvarter.

Vidare meddelade jag nämnda den 13 januari 1912, att marinförvaltningen efter samråd med chefen för marinstaben den 2 november 1911 afgifvit infordradt yttrande öfver förslaget samt att öfverintendentsämbetet därefter anmodats att afgifva utlåtande i ärendet.

Då emellertid sålunda infordradt utlåtande från sistnämnda myndighet berörda den 13 januari icke inkommit, kunde jag då ej underställa detta ärende Eders Kungl. Maj:ts pröfning. Men när det anslagsbelopp, som enligt marinförvaltningens mening skulle krävas för ändamålet, syntes böra tagas i beräkning vid framställningen till Riksdagen i fråga om anslagsbehofven för år 1913, tacktes Eders Kungl. Maj:t, i enlighet med min hemställan, i punkt 32 under femte hufvudtiteln i detta års statsverksproposition föreslå Riksdagen, att, i afvaktan på den nådiga proposition angående beredande af nya lokaler för Karlskrona stations underofficerssskola, Kungl. Maj:t kunde komma att till Riksdagen aflåta, för nämnda ändamål bland de extra anslagen å femte hufvudtiteln för år 1913 beräkna ett belopp af 40,100 kronor.

Sedan numera utlåtande af den 16 januari 1912 inkommit från öfverintendentsämbetet, anholder jag att få inför Eders Kungl. Maj:t redogöra för detta ärende i dess helhet.

Genom skrifvelse den 12 juli 1909 anmodade dåvarande chefen för sjöförvarsdepartementet stationsbefälhafvaren vid flottans station i Karlskrona att efter varfschefens vid stationen hörande inkomma med utredning af frågan, huruvida å stationen förefintliga undervisningslokaler vore för sitt ändamål tillräckliga eller om särskilda åtgärder, och i sådant fall hvilka, borde vidtagas för beredande af ökad utrymme.

På anmodan af stationsbefälhafvaren afgaf undervisningskommissionen vid stationen den 30 januari 1910, bland annat, utredning i fråga om lokaler för underofficerssskolan vid stationen. Däri erinrades till en början, att sedan tillbyggnad af underbefälsskolans hus, hvartill 1892 års Riksdag beviljat medel, blifvit verkställd, nämnda hus under den närmaste tiden därefter kunnat inrymma såväl å stationen utom varfvet då befintliga expeditioner samt räakenskapskontoret och flottans kassa som underbefälsskolan med undantag af kvartersmansklassen och maskinistklasserna, för hvilka utrymme beredts inom varfvets område.

Under årens lopp hade emellertid, enligt hvad undervisningskommissionen vidare anförde, till följd af det ökade arbetet å expeditionerna och genom tillkomsten af nya dylika, såsom befälhafvande

amiralens, beväringbefälhafvarens och beväringsskompanichefens expeditioner, flera af de lokaler, hvilka ursprungligen afsetts till undervisningsrum för underbefälsskolan, måst upplåtas för expeditionernas behof. Samtidigt hade äfven det växande antalet elever inom de olika klasserna kraft ökad utrymme.

Följden häraf hade blifvit, att man för större delen af underbefälsskolan måst på olika ställen inom staden förhyra lägenheter, så att underbefälsskolans klasser år 1910 varit inhysta på icke mindre än sex olika ställen. I stationsbefälhafvarens ämbetshus, såsom dåmera underbefälsskolans forna hus på grund af dess förändrade hufvudsakliga användning benämndes, hade på senare tiden kunnat beredas undervisningslokaler endast för artilleri- och ekonomiklasserna, och äfven dessa rum skulle med det snaraste behöfva tagas i anspråk för utvidgning af befälhafvande amiralens och chefens för underofficers- och sjömanskårerna expeditioner. De lokaler, som till maskinistklasserna vore upplåtna i förra hammarsmedjan å varfvet, vore, enligt hvad varfschefen framhållit, för varfvets behof oundgängligen nödvändiga.

Såsom nämnts hade för skolans behof måst förhyras en del lokaler i staden, men dessa vore ingalunda lämpliga såsom undervisningslokaler, och kommissionen hölle före, att det knappast läte sig göra att genom förhyrning erhålla lokaler i staden jämväl till maskinist- och kvartersmansklasserna.

Af utredning, som stationsbefälhafvaren låtit verkställa under sommaren 1909, hade framgått, att vid stationen icke funnes någon Kronan tillhörig byggnad, som skulle kunna afses till lokaler för underbefälsskolan. Då det slutligen medförde afsevärda olägenheter för undervisningen och densammas öfvervakande att hafva skolan splittrad, såsom dåmera vore fallet, ansåge undervisningskommissionen, att behofvet af undervisningslokaler för underofficersskolan — såsom denna skola numera benämndes — borde tillgodoses genom uppförande af en ny skolbyggnad, rymmande samtliga klasser i underofficersskolan äfvensom erforderliga undervisningslokaler för reservofficersaspiranter. I samma byggnad hade äfven lokal för undervisning af marinintendentseleverna ansetts böra anordnas.

Efter närmare utredning angående behofvet af lokalutrymme och dettas lämpliga fördelning yttrade kommissionen beträffande läget för en dylik skolbyggnad, att densamma borde förläggas i närheten af den under samma chef som underofficersskolan stående exercisskolan, så att undervisningsverken blefve sammanförda i närheten af sjömanskårens kasernetablisement och de myndigheter, hvilka vore ansvariga för ut-

bildningen i land. Lämpligaste platsen för byggnaden syntes därför vara å sjömanskårens kaserntomt i hörnet af Prinsgatan och Drottninggatan och således i omedelbar förlängning af stationsbefälhafvarens ämbetshus.

Med öfverlämnande af plan- och hufvudritningar föreslog kommissionen på grund af det sålunda anförda, att vid stationen måtte uppföras en nybyggnad för underofficersskolan.

Genom varfschefens vid stationen försorg utarbetades därefter fullständiga ritningar och kostnadsberäkningar för en byggnad i hufvudsaklig öfverensstämmelse med undervisningskommissionens förslag. Dessa handlingar gäfvo vid handen, att de erforderliga kostnaderna skulle belöpa sig till omkring 357,000 kronor.

Sedan stationsbefälhafvaren, till hvilken dessa handlingar öfverlämnats, anmodat varfschefen låta vidtaga vissa reduceringar i fråga om lokalutrymmet, afgaf varfschefen den 13 juni 1911 till stationsbefälhafvaren nya kostnadsberäkningar för skolbyggnaden, uppgående till 285,000 kronor.

Med ämbetsskrifvelse den 10 juli 1911 öfverlämnade därefter stationsbefälhafvaren samtliga handlingar i ärendet till chefen för sjöförsvarsdepartementet och hemställde därvid om utverkande, att sistnämnda belopp måtte ställas till disposition för angifna ändamålet.

Då sålunda ett synnerligen afsevärdt belopp skulle erfordras för en nybyggnad för skolans räkning, men utsikt syntes förefinnas, att frågan om behöfliga skollokaler skulle kunna ordnas på ett för staten förmånligare sätt genom att för skolan taga i anspråk den forna residensfastighetens i Karlskrona numera obegagnade byggnader, anmodades stationsbefälhafvaren att låta verkställa utredning och upprätta förslag angående inredande af lokaler för skolan i nämnda byggnader.

Med ämbetsskrifvelse den 30 augusti 1911 öfverlämnade därefter stationsbefälhafvaren till chefen för sjöförsvarsdepartementet sålunda infordrade utredning och förslag.

I härtill hörande yttrande, som den 26 augusti 1911 afgifvits af stationsingenjören, anfördes, att för beredande af utrymme för underofficersskolans samtliga klasser och fortsättningsklasser samt för reservofficersaspirant- och marinintendentslevkurserna, som i det tidigare uppgjorda förslaget till nybyggnad medräknats, skulle blifva behöfligt att såväl f. d. residensbyggnaden som nuvarande rustkammaren vid Kungsbron toges i anspråk. Bostad för skolans uppbördsman kunde då jämväl beredas å vinden till f. d. residenset. Kostnaden enligt

detta förslag, hvilket betecknades med alt. I, skulle uppgå till 51,200 kronor.

Lämpligen kunde enligt detta förslag skolans maskinist- och kvartermansklasser förläggas till rustkammarebyggnaden vid Kungsbron.

Då likväl upplyst blifvit, att särskilda lokaler för fortsättningsklasserna icke kunde anses oundgängligen behöfliga, hade utredning gjorts beträffande möjligheten att i stället för dessa klasser inrymma maskinist- och kvartermansklasserna i f. d. landshöfdingeresidenset, hvarvid rustkammarebyggnaden å Kungsbron ej skulle behöfva tagas i anspråk; och hade visat sig, att så kunde ske, under förutsättning att bostad åt uppbörds mannen bereddes inom hittillsvarande kuskbyggnaden å residenstomten i stället för å vinden till stora byggnaden, såsom i alt. I angäfvdes.

Kostnaden enligt detta förslag, som betecknades med alt. II, vore omkring 30,100 kronor.

Slutligen hade jämväl utredning och förslag uppgjorts till bibehållande af artilleriklassen med tillhörande undervisningssal för elektricitetslära inom stationsbefälhafvarens ämbetshus och inrymmande af öfriga skollokaler och så många fortsättningsklasser, som möjligen kunde rymmas, inom f. d. landshöfdingeresidenset, hvarvid, för beredande af största möjliga utrymme för skollokalerna, bostad för uppbörds mannen förlagts i f. d. kuskbostaden.

Enligt detta förslag, som betecknades med alt. III, kunde utrymme beredas för alla fortsättningsklasserna utom för styrmans- och ekonomiklasserna. Kostnaden vore omkring 29,000 kronor.

För den händelse att centraluppvärmning skulle anordnas inom f. d. residensbyggnaden, ökades kostnadsbeloppet vid hvarje alternativ med approximativt omkring 10,000 kronor.

Stationsbefälhafvaren framhöll i förut nämnda skrifvelse den 30 augusti 1911, att enligt hans mening frågan om nya skollokaler skulle bäst erhålla sin lösning, om det förut ingifna förslaget om uppförande af skolbyggnad å sjömansgårdens kaserntomt komme till utförande, men med den förändring, att upptagna rum för fortsättningskurser uteslötes, hvarigenom kostnaden kunde nedbringas. Därest framställning till Riksdagen om de för en dylik byggnad erforderliga medlen likvisst icke komme att aflåtas, tillstyrkte stationsbefälhafvaren, att det med alt. II betecknade förslaget om f. d. landshöfdingeresidensets inredande till skollokaler måtte komma till stånd. Detta alternativ syntes nämligen mest nöjaktigt uppväga förslaget om nybyggnad med uteslutande af rummen för fortsättningskurser.

I förenämnda af marinförvaltningen efter samråd med chefen för marinstaben den 2 november 1911 afgifna yttrande anförde ämbetsverket, att ehuru marinförvaltningen med hänsyn till kostnaderna ej kunde förorda uppförandet af en nybyggnad för ifrågavarande ändamål, förvaltningen dock hölle före, att synnerligen viktiga skäl talade för beredande af mer ändamålsenliga lokaler för underofficersskolan i Karlskrona. Härtill komme, att de i stationsbefälhafvarens ämbetshus hittills använda lokalerna för artilleri- och ekonomiklasserna med det snaraste behöfde tagas i anspråk för befälhafvande amiralens och chefens för underofficers- och sjömanskårerna expeditioner och att de lokaler i gamla hammarsmedjan å varfvet, hvilka för närvarande vore upplåtna till maskinistklassen, vore för varfvets behof oundgängligen nödvändiga.

Genom flottans öfvertagande af f. d. landshöfdingeresidenset i Karlskrona skulle icke några särskilda kostnader för markförvärf blifva behöfliga, och då tomten till ifrågavarande f. d. residens, för den händelse skolans lokaler i en framtid skulle behöfva utvidgas, väl medgåfve en eventuell tillbyggnad, syntes äfven för framtiden vara väl sörjdt med afseende å plats för ytterligare lokaler för skolan.

Då staten hittills för några af skolans yrkesklasser måst förhyra en del lägenheter inom stadens område, skulle förslaget att inreda det gamla länsresidenset till lokaler för ifrågavarande skola ur ekonomisk synpunkt äfven vara synnerligen fördelaktigt för staten.

Bland de särskilda alternativen inom detta förslag ansåge marinförvaltningen det med II betecknade bäst fylla ändamålet, hvarvid ämbetsverket likväl höll före, att centraluppvärmning samtidigt borde anordnas inom f. d. residensbyggnaden till en beräknad kostnad af omkring 10,000 kronor.

På grund af det anförda hemställde marinförvaltningen, dels att nådig proposition måtte aflåtas till Riksdagen att för angifna ändamål på extra stat för år 1913 anvisa ett belopp af 40,100 kronor, dels ock att, för den händelse Riksdagen skulle anvisa de erforderliga medlen, f. d. landshöfdingeresidenset i Karlskrona med tomt måtte öfverlämnas till sjöförsvaret.

Öfverintendentsämbetet har i förut omförmälda utlåtande den 16 januari 1912 till en början erinrat, att ämbetet vid afgifvande den 10 mars 1908 af underdånigt yttrande i anledning af då föreliggande fråga om uppförande af nytt landshöfdingeresidens i Karlskrona afstyrkt oändring för samma ändamål af det dåvarande residenset dels på grund af dess i hög grad underhålliga beskaffenhet i konstruktivt afseende

och dels till följd af dess särdeles bristfälliga skick med hänsyn till bekvämlighet och utrymme, hvilket allt skulle föranleda, att ett förbättrande af byggnaden blefve liktydigt med nybyggnad.

Därefter har öfverintendentsämbetet vidare anført, att, såvidt framginge af det i ärendet förebragta förslaget, alt. II, vid hvilket dock icke fogats beskrifning, det emellertid syntes ämbetet möjligt att, åtminstone för en tid framåt, i byggnaden på ett antagligt sätt för uppgifna kostnadsbeloppet inreda ifrågavarande skollokaler. Ämbetet funne icke för sin del byggnaden, hvilken af Riksdagen beräknats att försäljas, vara erforderlig för något ändamål, som fylldes af de Kronans hus, hvilka stode under ämbetets inseende. I den mån ämbetet varit i stånd att granska det föreliggande inredningsförslaget, hade ämbetet icke funnit annat att däremot invända än i fråga om två skorstenars planerande på yttervägg; och därest värmeledning komme att införas — något som med afseende å byggnadens tillämnade användning syntes ämbetet tillrådligt — skulle ju denna anmärkning förfalla.

Innan jag vidare ingår å föreliggande förslag till beredande af nya skollokaler i Karlskrona, anhåller jag få erinra, att 1908 års riksdag i anledning af proposition af Kungl. Maj:t beslöt, dels att å en nyinköpt tomt i Karlskrona skulle uppföras ny bostad åt landshöfdingen i Blekinge län, dels ock att det gamla landshöfdingeresidenset skulle få för statsverkets räkning försälgas till högsta möjliga pris och på de villkor i öfrigt, som Kungl. Maj:t skulle äga bestämma.

Sedan i jannari år 1911 blifvit anmäldt, att byggandet af det nya residenset fortskridit så långt, att detsamma kunde tagas i besittning den 1 juli samma år, uppdrog Kungl. Maj:t den 3 mars 1911 åt dess befallningshafvande i Blekinge län att vidtaga erforderliga åtgärder för infordrande af köpeanbud å den gamla residensfastigheten. Det enda köpeanbud, som därefter afgafs å fastigheten, hvilken enligt i 1908 års proposition åberopad utredning beräknats äga ett saluvärde af 75,000 kronor, uppgick till 47,000 kronor. I enlighet med hemställan af öfverintendentsämbetet förklarade emellertid Kungl. Maj:t den 22 september 1911 detta anbud ej kunna antagas. Därefter har fastigheten, i afbidan på utgången af förevarande ärende, ej vidare utbjudits till salu.

Före år 1910 var underofficersskolan i Karlskrona, hvilken omfattar artilleri-, styrmans-, ekonomi-, maskinist- och kvartermansklasser, gemensam för flottans båda stationer. Sistnämnda år inrättades emellertid vid Stockholms station särskilda artilleri-, styrmans-, ekonomi- och maskinistklasser för denna stations manskap. Till underofficersskolan

jämväl hörande minklass har städse funnits endast vid sistnämnda station. Maskinist- och kvartermansklasserna äro tvååriga samt de öfriga ettåriga. Organisationen omfattar för närvarande icke några fortsättningsklasser; men har fråga om inrättande af dylika varit väckt, ehuru den ej föranledt någon åtgärd. För de särskilda klasserna disponeras för närvarande i Karlskrona följande lokaler, nämligen: för artilleri- och styrmansklasserna två läsrum för hvardera klassen jämte ett gemensamt lärarrum uti stationsbefälhafvarens ämbetshus, för maskinist- och kvartermansklasserna öfra våningen i den å varfvet belägna gamla hammarsmedjan samt för ekonomiklassen tre rum i det af flottan förhyrda s. k. Hornska huset vid Amiralitetstorget. Elevantalet i respektive klasser utgjorde i början af innevarande mars månad i artilleriklassen 17, i styrmansklassen 30, i maskinistklassen 28, i kvartermansklassen 12 och i ekonomiklassen 11.

I det förenämnda s. k. Hornska huset äro ytterligare två rum använda för reservofficersaspirantkursen, som i allmänhet räknar 20 elever, medan öfriga i detta hus förhyrda rum disponeras af torpedberedskapens manskap. Årliga hyran för lägenheterna i detta hus uppgår till 1,600 kronor. Till undervisningslokal för marinintendents- eleverna, hvilka till antal utgjort högst 4, är upplåtet ett rum i stationsbefälhafvarens ämbetshus.

Att den nuvarande anordningen med lokaler på tre särskilda ställen för underofficersskolans klasser är oläglig, torde ligga i öppen dag. Därtill kommer, att de nu för skolan disponerade rummen i stationsbefälhafvarens ämbetshus och i gamla hammarsmedjan behöfva tagas i anspråk för andra ändamål. Då i flottan tillhöriga byggnader i Karlskrona tillgång icke finnes att bereda skolan erforderliga lokaler i ett sammanhang, måste härför såsom myndigheterna framhållit annan utväg anlitas.

En nybyggnad för skolan jämte reservofficersaspirant- och marinintendentsselevkurserna, att uppföras i anslutning till stationsbefälhafvarens ämbetshus, på sätt därför upprättadt förslag angifver, skulle naturligen för lokalfrågans lösning i en fullt tidsenlig och för framtida utvecklingsbehof betryggande ordning vara mest tillfredsställande.

Men den härför erforderliga kostnaden, omkring 285,000 kronor, synes mig lägga hinder i vägen för förordande af detta förslag.

Genom att inreda skollokaler i gamla landshöfdingeresidenset vinnas däremot en lösning af frågan, som skulle medföra relativt ringa kostnader. Från synpunkten af behöfligt utrymme synes mig ett dy-

likt ordnande af denna angelägenhet äfven kunna antagas, om än eventuellt erforderlig plats för framtida, ännu dock obestämda utvidgningar af skolan på detta sätt icke utan tillbyggnad erhålles. Och att den gamla residensbyggnaden är i sådant skick, att den efter föreslagna ändringar och reparationer skall kunna under en följd af år framåt tjäna såsom skolbyggnad, torde, såvidt den gjorda utredningen gifver vid handen, icke kunna betviflas.

Utsikterna att, på sätt vid 1908 års riksdag förutsattes, kunna på antagliga villkor försälja den gamla residensfastigheten synas, att döma efter hittills vunnen erfarenhet, icke vara stora, och att använda den för Kronans räkning på annat sätt, än här ifrågasatts, har icke varit å bane.

På grund af det anförda anser jag, att förslaget om skollokalernas inrymmande i den gamla residensfastigheten bör komma till utförande, och synes mig därvid det af myndigheterna i främsta rummet satta alternativet II bäst motsvara det afsedda ändamålet. Enligt detta skulle, såsom jag anhåller få erinra, i den afsedda fastighetens hufvudbyggnad beredas lokaler för samtliga underofficersskolans i Karlskrona nuvarande klasser samt för reservofficersaspirant- och marinintendents-elevkurserna, hvarjämte gamla kuskbostaden skulle inredas till bostad för uppbörds mannen samt nuvarande uthus å gården äfven tagas i bruk för flottans räkning. Detaljerad beskrifning å de nödiga arbetena jämte kostnadsförslag har numera inkommit från stationen, och synes intet vara att däremot erinra. I likhet med marinförvaltningen och öfverintendentsämbetet finner jag ändamålsenligt, att, därest ifrågasatta ändringsarbeten i hufvudbyggnaden komma till stånd, äfven centraluppvärmning inrättas därstädes. Den totala kostnaden för afsedda ändamål bör då, såsom myndigheterna angifvit, beräknas till 40,100 kronor.

Skulle den gamla residensfastigheten sålunda erhålla användning till beredande af ifrågavarande skollokaler, torde denna fastighet, innefattande tomterna nr 41 och 42 i 6:te kvarteret i Karlskrona, böra med därå nu varande byggnader utan ersättning öfverlätas till sjöförsvaret.

I anslutning till hvad departementschefen sålunda uttalat, hemställde departementschefen om aflåtande af ofvanstående proposition.

Utskottet, som icke haft något att erinra mot hvad i denna proposition föreslagits, hemställer,

att, Riksdagen må jämte förklarande att, utan hinder af Riksdagens beslut år 1908 i afseende å för-

säljning af fasta egendomen nr 41 och 42 i Karlskrona stads 6:e kvarter, samma fastighet må öfverlämnas till sjöförsvaret, på extra stat för år 1913 bevilja ett anslag af 40,100 kronor för inredande af skollokaler m. m. för flottans räkning i byggnaderna å fastigheten.

Stockholm den 26 april 1912.

På statsutskottets vägnar:

G. BILLING.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hafva närvarit:

herrar *A. G. L. Billing, A. Ekman, greve F. Wachtmeister, O. Jonsson, friherre J. T. Gripenstedt, greve P. O. L. Klingspor, friherre J. G. Beck-Friis, F. Berglund, A. Åström, N. O. Bruce, C. I. Asplund, H. H. K. Ericson, A. W. Lindh, F. W. Thorsson, P. Olsson, C. Persson, J. A. Sjö, N. E. Lindberg, J. Ström, A. Ifvarsson, E. F. Hellberg, A. P. Gustafsson, J. E. Berglund och K. A. M. J:son Martin.*